



De danske ryttere fra bronzehold ved OL i 2008 (Roland Thunholm fot., Dansk Ride Forbund).

Champions League- generationens dominerende rolle

Under OL i Beijing var det tydeligt, at rigtig mange herhjemme og i særdeleshed mange under 35-40 år nærmest er blevet lige glade med danske OL-medaljer i flere af de såkaldt mindre sportsgrene. Det skyldes, at danskerne i de seneste par årtier er blevet fodret med succes i de store og mest populære sportsgrene, samtidig med at netop de sportsgrene i højere og højere grad dominerer medie billedet. Den udvikling, som helt sikkert fortsætter, har desuden den effekt, at det idrætspolitiske system og sportsmedieverdenen vokser mere og mere fra hinanden. Fordi der er så mange, der i stigende grad først og fremmest vil underholdes, når det handler om sport på tv, i aviserne og på nettet.

Da skytten Torben Grimmel højst overraskende vandt OL-sølv i Sydney i 2000, var der tale om en præstation, der vakte en del opsigt rundt om i Danmark. Hovedsageligt fordi der var tale om Danmarks første OL-medalje *down under*. Men Torben Grimmel var inden det OL også så ukendt i offentligheden, at det var en sjov historie, at det var netop ham, der sørgede for, at Danmark fik en placering i medaljestatistikken. Ham havde ingen regnet med, så han var en kærkommen overraskelse.

Torben Grimmel huskes stadig af en del danskere. Som et lidt kuriøst navn blandt mange langt mere kendte navne, der prægede dansk topsport i de år.

Men »Torben Grimlernes« tid er ved at være forbi. For man er som OL-medaljevinder ikke længere sikker på at få en plads i danskernes kollektive hukommelse.

Da dressurlandsholdet vandt bronze ved OL i Beijing, var der i hvert fald på ingen måde samme nationale glæde, som da Torben Grimmel skød en medalje hjem til Danmark. Naturligvis var mange begejstrede for, at Danmark havde vundet sin første medalje ved OL 2008, men især blandt de sportsinteresserede oplevede jeg nærmest en negativ reaktion. Der var faktisk sådan en øv-reaktion hos mange.

Der var ikke tale om nogen egentlig overraskelse, for de tre dressurryttere, Andreas Helgstrand, Anne Von Olst og Nathalie zu Sayn Wittgenstein, hørte i samlet flok i forvejen til i periferien af de danskere, der kunne ende på podiet, men alligevel var det for en del en stor og lidt kedelig overraskelse.

En af Danmarks største profiler ved OL i Beijing var Caroline Wozniacki, men hun røg ud af OL-turneringen dagen før, at dressurrytterne vandt medalje, og der var mange, der ligefrem ærgrede sig over, at Danmarks første medalje

blev en »heste-medalje«, især fordi det var tæt på at blive til metal i tennis.

Det kan godt være, at tennis fortsat har status som en sport, der ikke er rigtig olympisk, fordi den kun har godt 20 år på banen som officiel olympisk sport, og fordi Grand Slam-turneringerne har langt større værdi end OL, men i mange danskeres øjne er tennis alligevel en langt vigtigere sport end dressur, og derfor havde en medalje i tennis for mange været langt mere værdifuld.



Andreas Helgstrand forud for de Olympiske Lege 2008 i Beijing (Das Büro fot., Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark).

Når jeg taler om mange, taler jeg især om dem, der er unge, eller i hvert fald under 35-40 år, som generelt har et helt andet syn på sport end dem, der havde samme alder for 20 år eller længere siden.

Selv om det kun er lidt over ni år siden, at Sydney var OL-vært, er der i mine øjne nemlig sket noget afgørende siden Torben Grimmels sølv-triumf: effekten af udviklingen på to fundamentalt udslagsgivende områder er for alvor begyndt at vise sig.

TV2 SPILLEDE EN STOR ROLLE

Det ene af de to områder og det, som de fleste er mest bekendt med, er medieudviklingen. Frem til 1988, hvor Danmarks Radio havde banen herhjemme for sig selv, blev der på meget og ofte alt for demokratisk vis vist et hav af forskellige sportsgrene på tv. I Danmarks Radio ønskede man på ingen måde at give flertallet af seerne det, de helst ville se, men det blev der lavet om på, da TV2 med en helt anderledes og moderne indstilling til tv-sport gik i luften 1. oktober for lidt over 20 år siden.

Siden dukkede flere andre tv-kanaler op, og sport og især fodbold blev flere steder et stærkt middel i kampen om seerne. Viasat var fra start på banen, da Champions League-fodbolden så dagens lys i sæsonen 1992/1993, og siden har man især på Viasats kanaler – TV3 og 3+ er et par af dem – kunnet se et hav af fodboldkampe på højeste internationale niveau.

Mange danskere er endda vokset op med de tilbud som det mest naturlige i verden. Dem kan man kalde for »Champions League-generationen«, og fælles for dem er, at de har haft så mange fodboldkampe at vælge imellem, at de ikke har været »nødsaget« til at se bordtennis, ridebanespringning eller svømning. For dem har det heller ikke været vigtigt at se danske profiler, og



AF
MARCO DE LOS REYES

i perioder har de bestemt heller ikke fyldt meget i mesterligaen. Men hvad betyder det, når man som i de senere år så i stedet for igen og igen har kunnet følge store stjerner som Ronaldinho, Lionel Messi, Cristiano Ronaldo og Kaka?

Medieudviklingen har betydet, at de såkaldt mindre sportsgrene i dag fylder langt mindre i medie billedet end tidligere. Nogle af dem er nærmest ikke længere eksisterende, vurderet på udvalget hos de fleste landsdækkende medier, og i dag ser man resultatet af, at folk i højere og højere grad har fået det, som de fleste helst vil se, i stedet for et bredere udbud af sport.

Skytter, dressurryttere, gymnaster med flere er totalt ukendte i offentligheden, og der skal rigtig meget til, før de bliver interessante. Samtidig er deres sportsgrene blevet så ukendte, at de for mange er ret vanskelige at følge med i. Og så er det både svært at identificere sig med udøverne, og underholdningsværdien er også væk.

Det andet vigtige område er, at siden midten af 1980'erne har danskerne fået noget andet, de ikke var vant til tidligere: konstant succes i de sportsgrene, som betyder mest for de fleste sportsinteresserede danskere.

Inden 1983 var det danske fodboldlandsholds højdepunkt reelt OL-sølv i 1960, men så kom Danmark med til seks EM-slutrunder i træk, tre VM-slutrunder, det blev til en EM-titel i 1992, og i midten af 1980'erne havde Danmark et hold, der med navne som Preben Elkjær, Michael

Laudrup, Frank Arnesen og mange flere til evig tid vil have legendestatus.

Fra 1993 frem til i år har Danmark også haft succes i international håndbold. Først vandt kvindelandsholdet alt, hvad der kunne vindes – herunder tre gange OL-guld i træk – og i de senere år har de danske herrer været blandt verdens stærkeste – kulminerende med EM-guldet i starten af 2008.

I 1990'erne havde Danmark også en gylden periode i cykelsporten med Bjarne Riis' Tour de France-sejr i 1996 som højdepunktet. At en stor del af succesen skyldtes doping, betyder i denne sammenhæng ikke så meget. For doping eller ej så medførte blandt andet Bjarne Riis' succeser i Tour de France, at danskerne i løbet af et årti oplevede massiv national succes på et niveau, man her i landet aldrig tidligere havde oplevet.

Og for en god ordens skyld var det ikke kun i håndbold, cykling og fodbold, det var tilfældet. I atletik, den største sport ved De Olympiske Lege, blev Wilson Kipketer i samme periode Danmarks mest succesrige nogen sinde, og i golf var Thomas Bjørn for nogle år siden med tre andenpladser tæt på at blive Danmarks første vinder af en af de fire Majors, golfens svar på tennisportens Grand Slam-turneringer.

DANSKERNE HAR FÅET SMAG FOR STORE SUCCESER

De nævnte succeser har efter min vurdering været stærkt medvirkende til, at danskerne i dag har et ganske andet syn på international succes end tidligere. Man kan sige, at danskerne generelt har fået smag for de helt store succeser, og samtidig har de fleste fået et godt billede af, hvor store sportsgrene som speedway og badminton er globalt set. I 1970'erne var der ikke grænser for, hvor stolte danskerne kunne blive,

når Ole Olsen eller Lene Køppen triumferede. Men en del af jublen skyldtes, at danskerne ikke havde noget større at juble over, og herhjemme kiggede man i det årti misundeligt på svenskerne, der især kunne juble over skiløbsfænomenet Ingemar Stenmark og tennisikonet Bjørn Borg, der var blandt de største superstars i hele verden.

Jeg ved godt, at håndbold ikke hører til verdens store sportsgrene, men dens betydning herhjemme er alligevel fortsat enorm, da det reelt er Danmarks nationalsport nummer to – efter fodbold. Derfor var skuffelsen over herrelandsholdets exit i OL-kvartfinalen mod Kroatien i Beijing enorm mange steder. Håndboldguldet hos herrerne var den medalje, danskerne generelt helst ville have haft ved OL, og jeg er overbevist om, at rigtig mange danskere gerne havde nøjedes med fem danske medaljer i Beijing i stedet for de syv, det blev til, hvis den ene havde været af guld og var gået til Joachim Boldsen og co.

Jeg har snakket med rigtig mange om det, både under og efter OL, og det, der især gør sig gældende, er, at de sportsinteresserede under et OL – især dem under 40 år – primært vil underholdes, og så vil de have succeshistorier, hvor de følger med. Man kan roligt sige, at det at følge sine landsmænd ved et OL er blevet en del af den store underholdningsmaskine, som elitesport på højeste internationale niveau på mange måder er i dag. Selvfølgelig vil danskerne generelt gerne have, at danskerne gør det godt ved OL eller ved alle mulige andre begivenheder, men man vil mere end noget andet have succesen dér, hvor man har sit eget fokus.

Da eksempelvis »Sporten – årets bedste 1980« udkom ved juletid 1980, var forsiden præget af alle de danske medaljevindere ved OL i Moskva; Hans-Henrik Ørsted, bronze i cykling, Susanne

Nielsson, bronze i svømning, Kjeld Rasmussen, guld i skydning, samt de to besætninger, der vandt henholdsvis guld og sølv i sejlsport.

Det var Forlaget Carlsen, der stod bag årbogen, og da forlaget udgav 2000-udgaven, var det udelukkende Christina Roslyng fra kvindelandsholdet i håndbold samt holdets træner Jan Pytlick, der var på forsiden, hvilket var meget sigende, for deres OL-guld det år var i danskeres øjne langt mere værdifuldt end de øvrige medaljer. Jesper Bank vandt ligeledes guld og var ret populær, men slet ikke på niveau med håndboldpigerne.



Det danske bronzehold ved OL i 2008 (Peter Jensen fot., Dansk Ride Forbund).

I 1980 var der derimod ikke den store forskel på, hvilken sportsgren medaljen var vundet i – en medalje var en medalje, men de tider er forbi. I forbindelse med OL i Beijing var det endda helt almindeligt både blandt journalister og »almindelige« sportsinteresserede at høre, at Danmark vandt medaljer i de forkerte sportsgrene.

Den umiddelbare mening med »forkerte« sportsgrene var, at de fleste havde forventet eller håbet på medaljer i håndbold, badminton, brydning, sejlsport, cykling, tennis, som altså var de rigtige sportsgrene, men bag ordet »forkerte« gemte der sig nu alligevel lidt mere end bare denne betydning. Man havde helt sikkert ikke snakket om »forkerte« sportsgrene, hvis det i stedet for var endt med medaljer i atletik eller landevejscykling.

I øvrigt udgav Forlaget Carlsen i 2002 for sidste gang en sportsårbog. Siden har forlaget, hvad sport angår, kun udgivet to fodboldårbøger samt en håndboldårbog, der blev udgivet for første gang i 2005, hvilket fortæller en del om udviklingen. Fodbold sælger, og mere fodbold sælger også, håndbold er begyndt at sælge, mens al anden sport samlet set ikke sælger ret godt, og intet tyder på, at det bliver anderledes foreløbigt.

EN VANSKELIG TID FOR OL

Da jeg som udsendt til De Olympiske Lege i 2004 i Athen snakkede med folk herhjemme, var det efter de første par dages konkurrencer heller ikke OL, som de fleste sportsinteresserede primært havde i tankerne. For dem var det langt mere interessant, at oprykkerne fra Silkeborg højst overraskende førte Superligaen.

Men det er ikke kun i Danmark, det er også internationalt, at De Olympiske Lege er under et hårdt pres fra især fodboldens store maskine-

ri med Champions League som det (i særklasse) mest attraktive tilbud til alverdens tv-seere.

For De Olympiske Lege som institution var det guld værd, at der i Beijing var historisk store profiler som Jamaica-sprinteren Usain Bolt og den amerikanske svømmer Michael Phelps, som i hver sin uge var de alt overskyggende megastjerner. Til gengæld var legenes største profiler allerede i næste geled af en størrelse, som i dag er glemt af de fleste – bortset fra de lande, de



Caroline Wosniacki forud for de Olympiske Lege 2008 i Beijing (Das Büro fot., Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark).

kommer fra. Den australske svømmer Stephanie Rice, den mandlige kinesiske gymnast Zhou Kai og den britiske banerytter Chris Hoy vandt alle tre guldmedaljer, men hverken før eller efter har de navne tiltrukket sig den store opmærksomhed.

Den Internationale Olympiske Komité, IOC, overvejer hele tiden, hvordan legene kan forbedres. Eller med andre ord, hvordan får man flest mulige til at se De Olympiske Lege. Derfor risikerer alle sportsgrene i princippet hvert fjerde år at blive ekskluderet fra OL. Efter legene i Athen blev softball og baseball smidt ud med virkning fra OL i London i 2012, og stort set alle sportsgrene, som ikke er garanter for store seertal verden over, er konstant i fare for at blive sparket ud. På den måde bliver der også skabt plads til nye og kommercielt set mere attraktive sportsgrene.

Hvis OL skulle opfindes i dag, ville en lang række nuværende OL-sportsgrene heller ikke komme med, for de dyrkes kun mange steder rundt om i verden, fordi de netop er på OL-programmet.

Det har i mange år desuden været et faktum, at mange danske sportsfolk og deres sportsgrene kun for alvor får opmærksomhed i forbindelse med et OL. Resten af tiden lever de et mediemæssigt stille liv, men legene i Beijing viste mere end nogensinde før, at man som dansk OL-deltager ikke engang er sikker på at få ret meget opmærksomhed ved et OL, og en medalje medførte på ingen måde, at man automatisk blev et kendt navn. Hvor kendte er eksempelvis René Poulsen og Kim Wråe Knudsen i dag?

De to kajakroere, der vandt OL-sølv i Beijing, kunne givetvis bevæge sig rundt i centrum af København i flere timer, uden nogen kunne genkende dem.

Mange mener, at medierne bærer en stor del af skylden for udviklingen, hvilket bestemt er korrekt. Medierne og især tv-stationerne spiller en meget stor rolle. I kampen om seere, læsere, lyttere og besøgende på nettet satser flertallet af medier de fleste kræfter på de største og mest populære sportsgrene, og i de seneste 20 år er det konstant sket i stigende grad. Til dels fordi mange medier har været og fortsat er i økonomisk modvind. I den slags tider satses der især på det, som forventes at resultere i de største indtægter – især på kort sigt.

Men faktisk satser de fleste medier inden for sportsjournalistikken meget mere på det velkendte stof, end tilfældet er inden for kulturjournalistikken, erhvervsjournalistikken og den politiske journalistik. Fordi sportsjournalistikken på tv og i stigende grad på nettet og i aviserne er en del af underholdningsbranchen.

Den udvikling blev især for nogle år siden mødt med en del kritik forskellige steder fra, men kritikken fylder ikke så meget mere, da blandt andet folk fra de mindre sportsgrene efterhånden har erkendt, at det ikke nytter ret meget at råbe op.

ET STORT SKRIDT VIDERE

Når jeg påpeger denne udvikling, der i mange år har været et velkendt tema, er det ikke for at udpege skurke og kritisere udviklingen, men for at gøre opmærksom på, at vi nu er kommet et stort skridt videre i udviklingen, og i dag har en situation, som er markant anderledes end tidligere, og det bør man have i tankerne – specielt hos politikerne, i forbundene, i Team Danmark og alle mulige andre steder, der har indflydelse på dansk elitesport.

Ved OL's afslutning pointerede Team Danmark-direktør Michael Andersen: »Det er jo de ikke-kommercielle idrætsgrene, der sørger for

medaljer og en PR til Danmark, som ikke kan købes for penge«. Problemet er bare, at der i befolkningen i stigende grad ikke er den store interesse i at have succes i svømning, roning og sejlsport.

Under OL kaldte jeg i en kommentar i Berlingske Tidende debatten om, hvilke medaljer Danmark bør vinde for en værdikamp, for hvad er det, vi som nation vægter? I stort set hele OLs levetid har der i Danmark generelt været ét ønske: at Danmark ved OL vinder så mange medaljer som muligt. At mange medaljer giver selv-værd, viser, at Danmark kan noget som nation og giver nationen reklame i resten af verden. Men det ønske er på ingen måde generelt mere, og det vil på et tidspunkt komme til at præge debatten om, hvordan Danmark får mest ud af pengene, når det gælder elitesport.

Allerede under og i kølvandet på OL i Beijing var det også tydeligt, at diskussionerne om, hvorvidt antallet af danske medaljer var godt nok, fyldte meget lidt i medierne i forhold til tidligere. Især fordi mange af dem, der på tv-stationerne og på dagbladene styrer »sportsbutikkerne«, er en del af »Champions League-generationen«. Det vil sige, at mange af dem, der havde muligheden for at afsætte journalistiske ressourcer eller for at påvirke debatten på kommentarplan slet ikke var interesserede i nogen form for diskussion. Den har i deres øjne simpelt hen ikke vigtig nok at bruge kræfter på.

Team Danmarks støttekoncept for perioden frem til OL i 2012 fik i flere landsdækkende medier i efteråret 2008 heller ikke specielt meget omtale. Mere opmærksomhed var der omkring Team Danmarks økonomiske problemer et år senere, hvor kulturminister Carina Christensen kom i fokus, fordi hun afviste, at staten skulle poste flere penge i eliteidrætten. De temaer medførte en heftig debat på det idrætspolitiske

plan, men holdningsmæssigt set engagerede medierne sig ikke nær så kraftigt i debatten, som tilfældet ville have været for ti år siden. Jeg er sikker på, at interessen for at sætte fokus på sammenhængen mellem idrætspolitik og dansk succes ved OL i fremtiden vil blive ved med at dale. Lige som interessen for mange mindre sportsgrene. Det billede, man kender fra USA, hvor de store professionelle ligaer NHL (ishockey), NFL (american football), NBA (basketball) og MLB (baseball) totalt dominerer, er jo også det, man har set udvikle sig i Danmark de seneste 20 år. Her er det bare cykling, håndbold og i særlig grad fodbold, der generelt er uhyre dominerende. Med andre ord sportsgrene, der kan virke som tv-serier eller -shows, hvor man hele tiden kan følge sine egne helte og skurke, hvor man hele tiden er tilpas opdateret, og hvor underholdningsværdien stort set altid er på et niveau, som vel at mærke er underholdende nok.

EN PARADOKSAL SITUATION

Det paradoksale er så, hvis man på et tidspunkt, hvor den udvikling kun ser ud til at fortsætte, fra Team Danmarks/politisk side fremover især vil satse på de sportsgrene, hvor Danmark har de største chancer for at vinde OL-medaljer.

Og hvor vigtigt er det egentlig, at Danmark vinder mange OL-medaljer? Jeg er sikker på, at det tema ligeledes er i gang med at dale generelt i folks bevidsthed.

Her skal man også tænke på, at »Champions League-generationen« slet ikke har samme forhold til nationskonkurrencen ved et OL som dem, der oplevede den kolde krig. Her var der så ekstremt meget fokus på, hvor mange medaljer især USA, DDR og Sovjet vandt, fordi OL også var storpolitik, og det smittede af på både Danmarks rolle ved OL, og måden et OL her i Dan-

mark blev oplevet på. For USA og Kina er nationskonkurrencen stadig storpolitik, men det er ikke en politik, som Danmark reelt er en del af.

Hvis Danmark kun havde fået tre medaljer i Beijing, havde det naturligvis fået rigtig mange på dupperne, men så længe antallet af medaljer ikke afviger alt for meget fra det forventede, tror jeg ikke, at antallet af danske OL-medaljer i mange år frem kan udløse nogen større debat og slet ikke en debat, der rækker ud over det idrætspolitiske system.

Det er også en af konklusionerne på den udvikling, som nu i flere år har været i gang. Det idrætspolitiske system og sportsmedieverdenen vokser mere og mere fra hinanden, fordi mange medieforbrugere enten ikke kan se en sammenhæng eller ikke ønsker det. Man vil underholdes, og hvis man ikke bliver det på den ene måde, kan man hurtigt blive det på en anden måde. Og man er først et engageret væsen, hvis ens personlige oplevelse ødelægges, som det skete for mange under Tour de France i 2007. Her dukkede en meget stor gruppe pludselig op til overfladen, da Rabobank pillede Michael Rasmussen ud af Touren – som han var stærkt på vej til at vinde. Det vrimlede i løbet af kort tid med folk, der via læserbreve og andre former for protester var rasende over, at Michael Rasmussen ikke fik lov til at vinde Touren, fordi de dermed fik ødelagt deres egen unikke oplevelse.

Siden engang i 2007 har man i dopingdebatten ikke hørt ret meget til den gruppe, simpelt hen fordi de ikke har noget behov for at være engageret i en mere generel debat; den er de ikke en del af.

Det kan sagtens være, der findes nogle, der tvivler på, at udviklingen nu også er, som jeg beskriver den. Forståeligt nok, for vi er i en overgangperiode, hvor ens eget syn meget afhænger af, hvem man drøfter udviklingen med. Især

fordi der på overfladen, hvilket ikke mindst vil sige i medierne, i disse år ikke er den store fokus på udviklingen.

Men om 20 år findes der altså endnu en »Champions League-generation«, der er vokset op med, at tv-sport mere end noget andet er underholdning, og som hele tiden har et enormt internationalt udbud at vælge imellem; på tv, på nettet, på mobilen, eller hvad der er af muligheder til den tid.

I dag har adskillige unge mennesker svært ved at forstå, at det for mange engang var en stor oplevelse at høre en fodboldlandskamp mellem Danmark og Sverige i radioen. Og om et par årtier vil mange unge formentlig i endnu højere udstrækning se totalt forundrede ud, hvis en af os gamle fortæller, at det for længe siden faktisk vakte national glæde rundt om i landet, at Torben Grimmel havde vundet en dansk OL-sølvmedalje i skydning.

Jeg håber, at det idrætspolitiske system tager affære, inden »Champions League-generationen« kommer til at spille den altdominerende rolle for udviklingen i dansk sport.